

Crna Gora
Ministarstvo finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 09-12-430/22-15166/2

Podgorica, 17.06.2022. godine

MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA I TURIZMA
-n/r ministru, gospodinu Goranu Đuroviću-

Poštovani gospodine Đuroviću,

Povodom *Informacije o zaključivanju Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma – Direktorata za unapređenje konkurentnosti i Japanske agencije za međunarodnu saradnju (JICA) na realizaciji Projekta – Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza III)*, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst Predloga memoranduma i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

U Izvještaju o analizi uticaja propisa navedeno je da za implementaciju predmetne Informacije, sredstva su planirana Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 055/22) kod Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, na programu Podsticanje investicija i unapređenje konkurentnosti (15 034), potprogramu Unapređenje konkurentnosti privrede (15 034 002), na aktivnosti Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere nefinansijske podrške (15 034 002 003), na izdatku 4147 – Konsultantske usluge, projekti i studije.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija, sa aspekta budžeta, nema primjedbi na *Informaciju o zaključivanju Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma – Direktorata za unapređenje konkurentnosti i Japanske agencije za međunarodnu saradnju (JICA) na realizaciji Projekta – Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza III)*.

S poštovanjem,

MINISTAR

mr Aleksandar Damjanović

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

Second block of faint, illegible text, appearing to be the main body of the document.

Third block of faint, illegible text, continuing the main body of the document.

Fourth block of faint, illegible text, likely the concluding part of the document.

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma – Direktorat
za unapređenje konkurentnosti

NAZIV PROPISA

Memorandum o razumijevanju između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma – Direktorata za unapređenje konkurentnosti i Japanske agencije za međunarodnu saradnju (JICA) na realizaciji Projekta - Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza III)

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma – Direktorata za unapređenje konkurentnosti i Japanske agencije za međunarodnu saradnju (JICA) na realizaciji Projekta - Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza III) predstavlja planski okvir za realizaciju III faze pomenutog projekta.

Svrha ovog Memoranduma o razumijevanju je uspostavljanje zajedničkog sporazuma obje strane o primjeni istog i usvajanje Plana rada, kao sastavnog dijela Memoranduma, koji će se sprovoditi u okviru Sporazuma o tehničkoj saradnji potpisanog 23. maja 2015. godine (u daljem tekstu „Sporazum“) i Verbalne note razmijenjene 15. juna 2021. godine između Vlade Japana i Vlade Crne Gore.

Memorandumom će se utvrditi dalje smjernice i planski okvir realizacije predviđenih aktivnosti za period od 3 godine.

Na osnovu analize stanja u sektoru mikro, malih i srednjih preduzeća, makroekonomskih pokazatelja i kontinuiranog praćenja privrednih kretanja na domaćem, regionalnom i EU tržištu, a usled negativnih posljedica izazvanih uticajem pandemije COVID 19, zaključuje se da je poslovanje MMSP u Crnoj Gori uslovljeno značajnim ekonomskim izazovima, gdje opstanak preduzeća zavisi od brzine i efektivne podrške za njihov dalji razvoj i opstanak na tržištu.

Dodatno, mikro, mala i srednja preduzeća se suočavaju sa izazovima u finansijskom pristupu, administrativnim procedurama i nelojalnoj konkurenciji sa lokalnim oligopolima. Stoga, nophodno je unaprijediti programe nefinansijske podrške i ojačati sistem za implementaciju programa.

Kroz već uspostavljen i prepoznat mehanizam sveobuhvatne nefinansijske podrške sektoru MMSP Ministarstvo ekonomskog razvoja će u skladu sa utvrđenim Memorandumom, kao i samom implementacijom Programa za unapređenje mentoring usluga, obezbijediti adekvatne uslove za rješavanje gore navedenih izazova i dalju standardizaciju i sistematizaciju usluga mentoringa.

Japanska Vlada će putem potpisivanja ovog Memoranduma obezbijediti sveobuhvatnu podršku, čime će se uspostaviti temelji za dalje unapređenje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori.

Memorandum o razumijevanju se zasniva, kako na jačanju postojeće bilateralne ekonomske saradnje, tako i na podsticaju poslovnog ambijenta u Crnoj Gori, koristeći ekspertize, prenos znanja i iskustava iz Japana.

Memorandum o razumijevanju utvrdiće nastavak tehničke podrške, nadovezujući se na dostignuća iz proteklih 10 godina uspješne saradnje sa Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju (JICA).

2. Ciljevi

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

Cilj je da se potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju uspostavi planski okvir za realizaciju Projekta - Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza III), koristeći dostignuća prethodnog Projekta.

Sa druge strane, cilj je da se realizacijom gore navedenog Projekta doprinese jačanju daljeg društvenog i ekonomskog razvoju Crne Gore, kroz jačanje i širenje mentoring usluga.

Razvoj ovog Projekta, utemeljenje je našao u važećim nacionalnim dokumentima, koji definišu pravce uspostavljanja stabilne i konkurentne privrede, kao što su - Program ekonomskih reformi za period 2022-2024, Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018-2022, Industrijska politika Crne Gore 2019-2023, Strategija pametne specijalizacije Crne Gore 2019-2024, itd.

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**
- **Objasniti preferiranu opciju?**

U kontekstu uspostavljanja stabilne i konkurentne privrede, potvrđivanje ovog Memoranduma, predstavlja čvrstu bazu za ubrzan proces diverzifikacije ekonomije i podrške sektoru mikro, malih, srednjih preduzeća i preduzetnika.

Implementacija Programa za unapređenje mentoring usluga, kao već prepoznat mehanizam, ali dodatno unaprijeđen i prilagođen aktuelnom trenutku, u toku trajanja sporazuma daće snažne pozitivne rezultate.

Ispunjavanje navedenih ciljeva ostvariće se kroz pravilnu implementaciju odobrenog Projekta, kako je navedeno i u Sporazumu o tehničkoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Japana, kroz institucionalnu saradnju između dvije zemlje, primjenom potvrđenog Memoranduma o saradnji između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma – Direktorata za unapređenje konkurentnosti i Japanske agencije za međunarodnu saradnju, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom Crne Gore.

4. Analiza uticaja

- **Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektno.**
- **Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).**
- **Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.**
- **Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.**
- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

Memorandum o razumijevanju između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma – Direktorata za unapređenje konkurentnosti i Japanske agencije za međunarodnu saradnju (JICA) na realizaciji Projekta - Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza III) treba da doprinese, prije svega, ostvarenju opšteg cilja Projekta, a sa druge strane da se kroz proces mentoringa obezbijedi nesmetani razvoj i smanjenje broja neuspješnih preduzeća i preduzetnika u Crnoj Gori.

Sprovođenjem Memoranduma o razumijevanju pozitivno će se uticati na pospješivanje institucionalne saradnje između Ministarstva za ekonomski razvoj i Japanske agencije za međunarodnu saradnju (JICA).

Primjena Memoraduma o razumijevanju uticaće i na privredne subjekte Crne Gore, koji će kroz nefinansijsku podršku i neposrednu ekspertsku pomoć od strane Japana, kao i partnerskih zemalja u regionu, poboljšati svoje poslovanje i unaprijediti svoju konkurentnost (upravljačke i proizvodne sposobnosti).

Primjenom navedenog Memoranduma o razumijevanju se ne stvaraju dodatni troškovi, niti ima negativnog uticaja.

Potvrđivanje Memoranduma, podrazumijeva podsticaj i stvaranje novih privrednih subjekata, kao i zdrave tržišne konkurencije, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom.

Ukupna odgovornost za podsticaj preduzetništva i mentoringa je na resornom Ministarstvu i srodnim institucijama na nacionalnom i lokalnom nivou, koje treba da stvore okvire za razvoj mentoringa u Crnoj Gori.

Implementacija aktivnosti definisanih kroz Projekta - Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza III) ne iziskuje dodatne troškove za građane i privredu, već naprotiv doprinosi ekonomskom i društvenom razvoju Crne Gore, uspostavljanju i jačanju mentoring usluga (kao što je uvođenje KAIZEN metoda, sistema evaluacije usluga, sistema obnove mentorske kvalifikacije, sistema praćenja klijenta i drugo), kao uspostavljanju čvršćih veza saradnje između institucija iz regiona, ne izazivajući pri tom nikakva administrativna opterećenja i barijere.

Primjenom Memoranduma o razumijevanju ne stvaraju se dodatni troškovi, administrativna opterećenja niti biznis barijere u poslovanju.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- **Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?**
- **Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.**
- **Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.**
- **Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?**
- **Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?**
- **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?**
- **Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**
- **Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.**
- **Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?**
- **Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.**

- Za implementaciju Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma – Direktorata za unapređenje konkurentnosti i Japanske agencije za međunarodnu saradnju (JICA) na realizaciji Projekta - Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza III), nije potrebno izdvajati dodatna finansijska sredstva iz Budžeta Crne Gore.

- **Potrebna sredstva su već opredijeljena Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022., i to za implementaciju Programске linije za pružanje mentoring usluga, koja se implementira kao dio sveukupnog Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2022 godinu.**
- **Budžetska sredstva za implementaciju ove Programске linije iznose 35.000, 00€.**
- Sredstva za realizaciju Programске linije obezbjeđena su u okviru budžetskih sredstava Ministarstva ekonomskog razvoja sa sljedećih pozicija: Program 15 034 Podsticanje investicija i unapređenje konkurentnosti, Potprogram 15 034 002 002 – Unapređenje konkurentnosti privrede, Aktivnost 15 034 002 003- Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere nefinansijske podrške, na izdatku 414 – 7 –Konsultantske usluge, projekti i studije.
- **Mentoring usluga je besplatna za krajnje korisnike - mikro, mala, srednja preduzeća i preduzetnike, dok se mentori isplaćuju za pruženu mentoring uslugu.**
- Usvajanje Memoranduma o razumijevanju ne predviđa donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci dodatne finansijske obaveze.
- Iz implementacije Zakona ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.
- Odluku o dodjeli sredstava donosi Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, na predlog komisije, a informaciju o implementaciji podrške po svim programskim linijama u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti donosi Vlada CG, sa prethodno pribavljenim mišljenjima i saglasnostima nadležnih organa, Ministarstva finansija i socijalnog staranja i Agencije za zaštitu konkurencije.
- Finansijska sredstva se planiraju u skladu sa utvrđenom metodologijom i pravilima programskog budžetiranja.
- Ministarstvo finansija je dalo pozitivno mišljenje i potvrdilo saglasnost za implementaciju Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2022. godinu, gdje Programska linija za pružanje mentoring usluga predstavlja dio podrške koja je usmjerena na dalji podsticaj privrede i poslovnog ambijenta.
- Memorandum o razumijevanju omogućava dalji razvoja i proširivanje uzajamno korisne bilateralne ekonomske saradnje, čime će se uspostaviti adekvatan pravni okvir za njeno jačanje. Njegovo sprovođenje će pozitivno uticati na jačanje direktne saradnje između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.**
- Za izradu Memoranduma o razumijevanju nije korišćena eksterna ekspertiza.
- Memorandum o razumijevanju je proistekao iz zvaničnog zahtjeva Vlade Crne Gore, odnosno Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, Vladi Japana, za nastavak podrške od strane Japana, u cilju unaprijeđenja programa nefinansijske podrške i jačanja sistema za implementaciju Programa za pružanje mentoring usluga u Crnoj Gori.
- Shodno tome, Vlada Japana je odobrila podršku Crnoj Gori, u cilju dalje standardizacije i sistematizacije nefinansijske podrške, kako bi usluga mentoringa postala održiva i unaprijedila se konkurentnost privatnog sektora.

- Tekst Memoranduma o razumijevanju je usaglašen između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma – Direktorata za unapređenje konkurentnosti i Japanske agencije za međunarodnu saradnju (JICA).
- Svrha ovog Memoranduma o razumijevanju je uspostavljanje zajedničkog dogovora za njegovo sprovođenje i implementaciju plana rada, koji će se sprovoditi u okviru utvrđenog Sporazuma o tehničkoj saradnji potpisanog 23. maja 2015. i Note Verbales razmijenjene 15. juna 2021. između Vlade Japana i Vlade Crne Gore.

7: Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

- Kroz radne konsultacije između Ministarstva ekonomskog razvoja – Direktorata za unapređenje konkurentnosti i Japanske agencije za međunarodnu saradnju podstaci će se realizacija ciljeva navedenog Memoranduma o razumijevanju.

- Nisu prepoznate prepreke za implementaciju Memoranduma o razumijevanju.

- Ministarstvo ekonomskog razvoja – Direktorat za unapređenje konkurentnosti će, u skladu sa nadležnostima koordinatora za sprovođenje Projekta - Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza III), će u saradnji sa Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju pratiti napredak Projekta.

- Na tim osnovama bi se, po potrebi, predlagale i sprovodile korektivne mjere kako bi se na najefikasniji način obezbijedilo sprovođenje predmetnog Memoranduma o razumijevanju.

- Implementacijom plana rada, kao sastavnog dijela Memoranduma o razumijevanju, ispuniće se zacrtani ciljevi.

- Japanska agencija za međunarodnu saradnju će u saradnji sa Direktoratom za unapređenje konkurentnosti sprovesti sljedeće evaluacije i istraživanja kako bi ispitala održivost i uticaj Projekta i izvukla pouke.

1. Evaluacija nakon sprovođenja projekta, tri (3) godine nakon završetka projekta,
2. Naknadna istraživanja, po potrebi.

3. Izvještaj o završetku projekta će biti izrađen jedan (1) mjesec prije završetka projekta.

- Ministarstvo ekonomskog razvoja će Vladi Crne Gore dostaviti izvještaj o realizaciji Programa za unapređenje konkurentnosti za 2022. koji sadrži i indikatore učinka sprovođenja Programске linije za pružanje mentoring usluga (broj obučениh mentora, broj podržanih preduzeća, kao i ukupni iznos opredijeljenih sredstava, kao i preporuke za dalje unapređenje programa).

- Izvještaj o realizaciji Programa za unapređenje konkurentnosti za 2022. godinu će biti sastavni dio godišnjeg izvještaja o radu Ministarstva ekonomskog razvoja, kao i izvještaja o realizaciji godišnjeg akcionog plana Strategije za razvoj MMSP 2018-2022. Ministarstvo može po potrebi sačinjavati periodične informacije o implementaciji pojedinačnih programskih linija.

Datum i mjesto

Starješina

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records. It emphasizes that proper record-keeping is essential for ensuring the integrity and reliability of the data collected. This section also outlines the various methods used to collect and analyze the data, highlighting the challenges faced during the process.

In the second part, the authors describe the results of their study. They present a detailed analysis of the data, showing a clear trend in the variables being measured. The findings suggest that there is a significant correlation between the variables, which supports the hypothesis of the study.

The final part of the document concludes the study and discusses the implications of the findings. The authors suggest that the results have important implications for the field of research and provide recommendations for further study. They also acknowledge the limitations of the study and the need for future research to address these issues.